

BEFOLYÁSOLÁSI TECHNIKÁK HÍRSZÖVEGEKBEN

Bevezetés

Befolyásolás – manipuláció – propaganda. A három fogalom mind a politikával, mind a tájékoztatáspolitikával, mind pedig a sajtóval, hírszolgáltatással összefügg. Bár szótáraink általában egyenlőségjelet tesznek a befolyásolás és a manipuláció közé, az utóbbit az előzővel magyarázva a manipulációhoz elítélő jelentésárnyalat is fűződik, ezért mégsem tekinthetjük őket azonos értelműnek. A befolyásolás mint retorikai tényező a szónoki beszédek természetes velejárója, a manipuláció azonban már több ennél. A propagandát az 1990 előtti időszak szóhasználatá miatt (különösen az eléje illeszthető „agitációs” jelző miatt) a legélesebb, direkt formának tarthatjuk. A szakirodalomban ez mégsem tükröződik ilyen egyértelműen, mert az angol szóhasználatban nem tapad hozzá az a negatív konnotáció, ami itt, Közép-Európában. A szakcikkek fordításaiban pedig sokszor megmarad ez a fogalom, de semlegesen, mindenféle elítélő érték nélkül.

Maradjunk még a propaganda fogalmi értékelésénél. Az 1990 előtti évtizedeket a hírszolgáltatás egészének tudatos befolyásolása jellemezte. Ennek a totális, ellentmondást nem tűrő és tartós jelenségnek az összetevői a következők: határozott eszmei-ideológiai irányítás; elhallgatás, a nemkívánatos információk visszatartása, válogatás a közlésre szánt események között, a lényeges-lényegtelen elemek elkülönítése, a hangsúlyok meghatározása, szerkesztés (a hírfolyamon belül az egyes hírek sorrendje) egyrészt fontosságuk miatt, másrészt az áthallások elkerülése végett.

A nyelvi formákra érzékeny gondolkodók számára jelzésértékűek voltak azok az árnyalatnyi, fogalmazásbeli, szóhasználati, stílusbeli sajátosságok, amelyek eltértek a kötelező formuláktól. Most azonban sem ezzel a hazai időszakkal, sem más diktatúrák propagandisztikus módszereivel nem foglalkozunk, hiszen azokat már kellőképpen feldolgozták. Vizsgálatunk célja napjaink másképpen megosztott világának nyelvi és pragmatikai vizsgálata.

Arra keresem a választ, hogy manapság, a közszolgálati, kereskedelmi és bulvársajtó korában hogyan érvényesülnek a befolyásolási technikák. Propagandáról, igazi pártos propagandáról továbbra is beszélhetünk, de a pártlapok nem tartoznak bele mostani vizsgálatunkba, amely két fő részből áll. Először áttekintjük a közelmúlt, az utóbbi évtized témánkba vágó főbb tanulmányait, majd egészen friss anyagon bemutatjuk, hogyan érvényesül a manipuláció 2009 elejének belpolitikai híreit tolmácsolva.

1. Hírmanipuláció a legújabb szakirodalom tükrében

Az ilyen tárgyú vizsgálatok mai túlszabályozott és politikai korrektséget hirdető médiavilágunkban rendszerek. A Jel-Kép című folyóirat a 2000-es években folyamatosan figyelemmel kíséri a politikai hírműsorok tájékoztatási gyakorlatát a különböző médiumokban. A szempontok között a legfontosabb a kiegyensúlyozottság, amelyet többféleképpen mérnek, de a legegyszerűbb a perc alapú összevetés: melyik párt, illetve a kormány és az ellenzék mikor milyen arányban szerepel. Érdekes megállapítás, hogy 2003 után érezhetően csökkent a hatalmi szféra megjelenésének aránya a híradásokban. Ezenkívül többek között még mérik a kritikai szavak és az elismerő szavak, illetőleg a botrányok és a bűnügyek arányát a hírfolyamon belül (Plauschin 2007: 3; 2008: 35). Áttekintve az említett összefoglalókat, látható, hogy ezeken a kereteken belül nincs mód a befolyásolási technikák feltárására.

Érdemes viszont alaposabban megismerkedni Bugovics Zoltánnak A médiahírek negatív spirálja c. tanulmányával, amelyben a hírműsorokat a következő kifejezésekkel jellemezte: leegyszerűsített, szenzációfókuszált, infotainment-központú, torz és manipulatív. Az utóbbit korunkhoz igazítva, bevezette a primitív manipuláció fogalmát, amelyet a következőkkel jellemez: pótélmények közvetítése, leegyszerűsítés, rövidítés, gyors reagálás, sztereotípiák alkalmazása, stigmatizáció, előítéletesség, rejtett rábeszélés, műfajkeveredés, figyelemelterelés, show, egyenlőtlenség, szellemi apály (Bugovics 2004: 62). Ezt a gondolatsort folytatja és részletezi Kiss Balázs a Médiakultúra c. folyóirat Propaganda különszámában. A hírműfaj a rövidségen és a könnyenérthetőségen alapul, ezért óriási a veszélye az előítéletességnek és a túlzott általánosításnak. Mindkettő maga után vonja a felületességet, valamint a félreinformálás veszélyét. A rövid és érthető hírek a közvélemény számára csakhamar belső igénnyé is válnak, sőt ami nehezen érthető, túl sok magyarázatot igényel, hovatovább gyanús. (Kiss 2006: 11)

A média sajátos szempontjainak számbavétele után következzenek néhány pragmatikai tényező összefoglalása. A megtévesztés nyelvi eszközeinek vizsgálata – a téma legjobb összefoglalását adó Jakusné Karmos Éva szerint – összetett feladat, mert megtévesztés csak a közlő és a befogadó interakciójában jöhet létre. A közlő és a befogadó egymáshoz és a közlési körülményekhez alkalmazkodva és ismereteikre építve különféle szándékokat tulajdonítanak egymásnak: a közlő azt hangsúlyozza, hogy információt ad, vagy hogy észszerű indokok alapján szeretné rávenni a befogadót valamilyen álláspont elfogadására. A befogadó viszont elhárító magatartást tanúsít akkor, ha feltételezése szerint a közlő meg akarja győzni a maga igazáról. A szöveg létrehozását hierarchikusan elrendezett célok vezérlik, amelyek egy része a megértéskor nyilvánvaló lesz a befogadó számára is. A megtévesztés során viszont a közlő végső célja a befogadó előtt rejtve marad. A szövegalkotó közölt célja tehát eltér a szövegalkotó közlési céljától, és ezt eltitkolja a befogadó elől (Jakusné 2005: 429).

A közlemények magasabb céljait a befogadó általában a természetes, a konvencionális és a társalgási implikaturák alapján következteti ki. A megtevesztő közlemény célja, hogy a befogadót hamis következtetésre juttassa. Az is megtevesztés, amikor a közlő eltitkolja az igazságot vagy annak egy részét, továbbá amikor a befogadóval lényegtelen információt közöl, hiszen ezek is téves következtetésre vezetnek a befogadót. Ahogy azt elemzendő példáinkban is majd látjuk, az indirekt megtevesztési stratégiák alkalmazásakor valós információt közölnek, de olyan implikaturákkal, amelyek a közlő rejtett céljainak megfelelő következtetéseket sugallnak. Az így létrejövő produktumra szintén alkalmazhatjuk a divatos szókapcsolatot: virtuális valóság.

A megtevesztési stratégiák változatos formában jelentkeznek: titkolózás, kétértelműség, ködösítés, félígazság közlése, az előfeltevés hamisítása, indirekt hazugság, inszINUáció. Az előfeltevés úgy hamisítható meg, ha a közlemény előfeltevése nem érvényes, de a közlő úgy tesz, mintha a közös háttértudás része lenne. InszINUáció esetén a közlemény szándékosan, de rejtett módon negatív értékítéletet sugall (bővebben l. Jakusné 2005: 428).

Ezeknek a stratégiáknak a nyelvi megvalósításában – a szerkesztésen, összerendezésen kívül – nagy szerepe van a szóhasználatnak, a szóválasztásnak. Mindenekelőtt az értékítéletet kifejező lexémák (igék, főnevek, melléknevek), valamint az igazságértéket jelző szavak (*tud, lát, igazol, bizonyít – de vél, bizonygat*) szerepére gondolhatunk, de gyakran manipulatív funkciót kapnak a módosítószók, a határozószók, illetőleg a nevek és a számok is. Érdeemes foglalkozni a metainformációs elemekkel is. A nyelvi közlés során egyrészt a valóságról szóló információt, másrészt az információszerzés módjára vonatkozó ismereteket továbbítjuk, az utóbbi a metainformáció. A szövegproduktumokra az információ és a metainformáció váltakozása a jellemző. A metainformációt döntő többségében igékkel fejezzük ki, amelyek többek között tájékoztatnak az adó és a vevő állapotáról, egymáshoz való viszonyáról, az információ befogadásának és feldolgozásának módjáról, az információtovábbítás folyamatáról, a kommunikációs szituáció fázisairól stb. (Simigné 2005: 91) Az igéken kívül olyan operátorok is alkalmazhatók, amelyek például a beszédaktusról (*meg nem erősített jelentések szerint, őszintén szólva*), az információtól való elhatárolódásról (*úgy mond, állítólag*) vagy az adónak a közlés egyes elemeihez való viszonyáról (*tulajdonképpen, inkább, majdnem*) szólnak.

Nagyban befolyásolják a befogadóra tett hatást az egyes stíluselemek, valamint a szöveg egészének stílusa. Tolcsvai Nagy Gábor két napihír összehasonlító stílusérték-vizsgálatával megállapította, hogy a stílustulajdonítás nem homogén, tehát ugyanannak a szövegnek ugyanahhoz a nyelvi egységéhez nem rendelnek azonos stílusértéket a befogadók. A stílussal áttételesen történő véleménynyilvánítás a szöveget – legalábbis részben – megszünteti hírnek lenni (Tolcsvai 2001: 316).

2. Szövegelemzések

Első hírünkben azt vizsgáljuk, hogy explicit nyelvi elemekkel, valamint a tények átcsoportosításával a közlő direkt módon hogyan irányítja a befogadó véleményalkotását. A 2009 januárjában a Hír Tv képűségén olvasható és a híradásokban elhangzó szöveg a következő:

Hiába a gázkrízis, felfűtötték az őszi kormányüdülőt, mert befagyott a Balaton. A miniszterek, szakállamtitkárok, kormánybiztosok, miniszteri biztosok és a januártól működő regionális államigazgatási hivatalok vezetői az előszezonnra érvényes áron pihenhetnek családjukkal együtt péntek estétől vasárnap estéig. A térítési díj naponta 6800 Ft, ez pedig a szállás és az étkezés mellett magában foglalja az üdülési szolgáltatások díjait is. A gyerektarifa fele a felnőttekének. A vonatkozó kormányrendelet szerint az őszi üdülőt az állami vezetők szülője, házastársa, gyereke, menyé vagy veje és unokája veheti igénybe. Összehasonlításul: az egyik négycsillagos füredi szállodában a legolcsóbb szoba akciósan többé kerül 15 ezer forintnál. A Magyar Turisztikai Zrt. tájékoztatása szerint 10 önkormányzat jelölt ki korcsolyapályát a Balatonon. Balatonőszöd nincs közöttük.

Előismeretként tudni kell, hogy ebben az időszakban Kelet-Európából nem kaptunk gázt, és emiatt takarékosági intézkedéseket kellett bevezetni. Erre utal az első tagmondat, bár a hírek egyébként nincs köze a gázkrízishez. Az alaposabb elemzésből levezethetjük, hogy kizárólag pontos tényeket közöl a hír, önmagában mindegyik állítás valós, így mindenben megfelel a hiteles tájékoztatás követelményeinek. A közlő rejtett célja azonban nem a tényszerű információadás, hanem a hangulatkeltés, mégpedig a tények csoportosításával, egymás mellé és egymás után sorolásával. Az előfeltevés meghamisítása és a téves következtetésekre vezető implikaturák az alábbiakból erednek: a gázkrízisnek (1. tagmondat) nem volt elrendelt következménye az üdülők bezárása (2. tagmondat sugallt előfeltevése). Az őszi üdülő felfűtése nem biztos, hogy összefügg a Balaton befagyásával (3. tagmondat). A magas beosztású kormánytisztviselők felsorolása (miniszterek, szakállamtitkárok stb.) a befogadó számára erőteljesen tudatosítja, hogy kik vehetik igénybe előszezonnra érvényes, tehát kedvezményes árakon a szolgáltatásokat. A magas beosztású állami vezetőkről feltételezhetjük, hogy kiemelt anyagi juttatásban részesülnek. A magas beosztások megnevezése a kiemelt javadalmazás tényét hivatott előhívni tudatunkban. Erre építve még erőteljesebb lesz az ellentét a pontos adatokkal is alátámasztott kedvezményekről. A számokkal való játék, hogy a 6800 Ft-os térítési díj személyekre értendő (ez kikövetkeztethető a gyermektarifa megnevezéséből), de a négycsillagos szálloda költsége már nem személyre, hanem szobára vonatkozik. Ezért az összehasonlítandó értékek félrevezetőek. Mindezek után még egy – szinte jogszabályszerű – felsorolással találkozunk, amelyből kiderül, hogy az érintettek családtagjai is jogosultak a kormányüdülő használatára. Az utolsó két mondat sugallt következtetések levonását szolgálja.

Másfajta következtetésekre jutunk a következő két hír olvastán. Azonos valóságdarab kétféle, gyökeresen különböző feldolgozásáról van szó. Annyira nagy mértékben elűt a két szöveg szemlélete, nyelvi formája, végkövetkeztetése, hogy egymás teljes ellentétének tekinthetők. Az átláthatóság végett félkövér kiemeléssel szemléltetjük a manipulatív nyelvi elemeket (szavakat, kifejezéseket). Halmazódásukat szintén jelöljük: az egymás mellett lévőket függőleges vonallal tagoljuk, hogy ezzel még szemléletesebbé váljon gyakoriságuk. (Például a harmadik bekezdés élén a *lapunk információi szerint* kifejezés határozottságot, megbízhatóságot sugall, a *gondolkodnak* pozitív értékképzetet ebben a kontextusban, az *erősen* határozó pedig tovább fokozza az ige jelentéstartalmát. így tehát a tagmondatban összesen három – bár egymást követő, alárendelő szószerkezeteket alkotó – manipulatív elem található.)

Nagy a valószínűsége a személyi jövedelemadó csökkentésének

A már odaítélt uniós pénzt nem vonják el

Folyamatosan || egyeztet a kormányfő a gazdasági válság kezelésében érintett miniszterekkel. Lapunk úgy értesült: elsősorban a tb-járulék csökkentésében || gondolkodnak, és készülnek számítások a szociális rendszer átalakítására.

Gyurcsány Ferenc a ***világgazdasági válság*** magyarországi hatásainak kapcsán a pénzügyminiszternek és a szociális miniszternek ***adta a legtöbb || feladatot a legutóbbi kibővített kormányülésen.*** Szűcs Erikával, Veres Jánossal és Bajnai Gordonnal a kormányfő ***tegnap külön-külön egyeztetett, || a konkrét javaslatokat || a jövő hét végére várja.***

Lapunk információi szerint || erősen || gondolkodnak azon, hogy a személyi jövedelemadó vagy a társadalombiztosítási járulék ***csökkentése*** jár a gazdaság számára a ***legnagyobb haszonnal.*** ***Forrásaink szerint || valószínű, hogy az szja-csökkentést választják.*** ***Ez a belső kereslet növelésével || segítené a külső piacaiban megfogyatkozott gazdaságon.*** Az ***szja visszanyesése || mellett szól, hogy differenciált || tb-járulék-csökkentés || már létezik: a kormány korábban || meghozta*** azt a döntést, hogy az újonnan felvett dolgozók után ***nem kell járulékot fizetni, sőt további öt munkahelyre is || kedvezményt*** kapnak. Jelenleg az ***Európai Unióval egyeztetnek*** arról, hogy miként lehet mindezt ***uniós forrásokból finanszírozni.***

Forrásaink, || a döntéshozók || most || azt vizsgálják...

Ami a szociális támogatások ***átrendezését*** illeti, ***forrásaink*** azt mondják: a családi pótlék ***rászorultsági alapra helyezése*** elsősorban szimbolikus lépés lenne, érdemi bevételt nem hozna. ***Lapunk úgy tudja, ez az intézkedés gesztus lenne a lépést évek óta sürgető szabad demokraták felé.***

Csomagol a kormány

A költségvetés megrendülése után újabb megszorítások jönnek

Súlyos, || *a Bokros-csomagra emlékeztető szociális elvonások kidolgozásán fáradozik a Gyurcsány-kormány a költségvetési egyensúly fenntartása érdekében, amely főként a dolgozó, gyermekes családokat érintené. A kabinet tervezett újabb megszorító intézkedései az áfaemelésre és a jelenleg még alanyi jogon járó családi pótlék megnyirbálására fókuszálnak. Szűcs Erika szociális miniszter már ki is jelentette, hogy nem célszerű a legmagasabb jövedelműeket családi pótlékkal „támogatni”. A Fidesz szerint elfogadhatatlanok || a kiszivárgott elképzelések, amelyek a gyermeket nevelőket és a szegényebb rétegeket || sújtanak. Kérdés, hogy az SZDSZ és az MDF támogatását elnyeri-e tervei megvalósításához a kisebbségi szocialista kormány, amelyen belül || folyamatos konzultációk zajlanak a tervezett intézkedésekről. Mindeközben kiderült, a január 29-ei rendkívüli parlamenti ülést az MSZP egyfajta || újabb nemzeti csúcscsá alakítaná, ahová meghívta az összes közjogi méltóságot, valamint a magyar társadalmi és gazdasági élet vezetőit.*

Ismét bebizonyosodott, hogy az idei költségvetés rossz számokra épült.

(Magyar Nemzet 2009. jan. 20. 1. o.)

Már a két cím is homlokegyenest eltérő módon címkézi a feldolgozni kívánt eseményt. Az első pozitív, a második negatív megközelítésű kijelentés. Határozottság szempontjából vizsgálva: a második egyértelmű, az első viszont bizonytalan, ahogy a *valószínűség* szó mutatja. (A címben foglalt kijelentés tehát nem tekinthető ténynek.) Ennek fényében érdekes, hogy a cikk egésze erre a hangulatjavító jóslatra épül, pedig a személyi jövedelemadó csökkentése a szövegben továbbra is mindvégig bizonytalan formában szerepel. De hogy a címben mégis legyen határozott állítás, az első cikk alcíme a már odaítélt uniós pénzekről közöl megnyugtató kijelentést. Vajon miért? Ugyanis sem a cikkben, sem az esemény időszakában nem merült föl a már odaítélt uniós pénzek elvonása, ezért az alcím tartalma és célja egyaránt félrevezető.

Az első szövegben a kormányt, a kormányfőt mindvégig pozitív kifejezésekkel illetik; *folyamatosan egyeztet, külön-külön egyeztet* [körültekintő gondosság!], *kezeli a válságot, feladatokat ad, segít, konkrét javaslatokat, vizsgálják*. Az implikaturák révén kirajzolódik a felelős kormány és a gondos kormányfő képe. Azzal kívánja még inkább elfogadtatni magát a hírközlő, hogy – metainformációs kifejezésekkel – visszatérően, többször hangsúlyozza saját jól értesültségét és megbízhatóságát: *lapunk úgy értesült, lapunk információi szerint, forrásaink szerint, lapunk úgy tudja*. Sőt, még fokozással is él: a források ugyanis a kérdésben leghitelesebb személyek, a *döntéshozók*. A ritka és választékos szó ismét csak bizalmat

ébreszt a befogadóban, akit más oldalról még az időhatározókkal is meg akar nyerni, meg akar győzni a közlő (*a jövő hét végére, most*). A válságból való kilábalás a lakosság számára kedvező intézkedésekkel valósulhat meg: *a tb-járulék csökkentése, az szja csökkentése, az szja visszanyesése, a kereslet növelése, nem kell járulékot fizetni, kedvezményt kapnak, a legnagyobb haszonnal jár*. Az Európai Unió is mindvégig pozitív hivatkozási alap. Mindössze két szó: az *átrendezés* és az *átalakítás* mégis elgondolkodtatja az embert, mivel egyik ige sem szabja meg a bennük foglalt cselekvés irányát. Az eddigiekkel ellentétben az utolsó két mondat aláhúzással jelölt része merőben más jellegű közlés: manipuláció nélküli kijelentés, az igazság kimondása – elrejtve a meglehetősen terjedelmes elfogadtató célzatú és szépítő (eufemisztikus) jellegű rész után.

A második szöveg címe kettős olvasatú: először is arra gondolunk, hogy a kormánynak már nincs sok ideje, mivel a gazdasági világválság elsöpri – ennek a metaforája a *csomagol* ige. A cikkben, persze, erről nincs szó, a *csomagolás* fogalma a *Bokros-csomagból* vezethető le: *csomagolás* – ’megszorító intézkedések meghozatala’, ill. ’megszorító *csomag* elkészítése, összeállítása’, azaz egyedi, kreatív szóhasználattal és -képzéssel van dolgunk. Drámai hatású kijelentés az alcím, benne az írás alaphangját megadó két kulcsfogalom: a *költségvetés megrendülése* és az *újabb megszorítások*. A továbbiakban is ugyanígy sorjáznak a negatív tartalmú kifejezések, amelyek mind hangulatkeltő elemek: *súlyos szociális elvonások, áfaemelés, a családi pótlék megnyirbálása*, és mindezek: *a dolgozó, gyermekekes családokat érintenék, a szegényeket sújtánák*. Előző cikkünkkel szemben itt *kiszivárgott értesülésekről* van szó, és figyelni kell a feltételes mód alkalmazására: *sújtánák, érintenék* – ez azonban a tartalom fajsúlyos volta miatt könnyen elsikkadhat az olvasóban. Sajátos szerepet kapnak a jelzők is: nem pusztán – és tényszerűen – *kormányról*, hanem hangsúlyozott módon *kisebbségi szocialista kormányról* van szó, és a *nemzeti csúcs*hoz is társul két jelző: *egyfajta* és *újabb*, közülük az előbbi kisebbsítő, elbizonytalanító célzatú. Ebben a megközelítésben az előzőtől homlokegyenest más színezetet kapnak azok a tények is, amelyek a kormány folyamatos egyeztetéséről, konzultációiról szólnak. Egyfelől ugyanis kérdéses a javaslatok támogatottsága, másfelől pedig a nemzeti csúcs tervének váratlan felmerülése a kormány munkájának esetlegességét hivatott jelezni („*Mindeközben kiderült...* ”).

Összegzés

A manipuláció, a befolyásolás tehát a hírszövegeket is áthathatja. Ez lehet a közlő részéről szándékos, de fakadhat abból, hogy a közlő a saját attitűdjének megfelelően értékeli az eseményeket, és viszonyulását a hírszövegekbe kódolja. Az elemzett példákból látható, hogy a befolyásolási technikák leginkább a rejtett tartalomra és a megtevesztés nyelvi

eszközeire épülnek. A médiának ugyanis érdeke elhitetni a befogadóval, hogy a valóság fontos eseményeit, a tényeket közvetíti neki, különben a befogadó elhárító reakciója nehezítené a tervezett manipulatív hatást. A közlő tehát eltitkolja befolyásolási szándékát, pedig alkalmazza a meggyőzés és a rábeszélés eszközeit: sugallt állításokat foglal a rejtett tartalomba. A befogadó számára kevésbé felismerhető, ezért nagyobb lehetőséget ad a manipulálására. A pragmatikai jelentésen alapuló megtévesztési stratégiák azért hatásosak, mert tartalmukat mindig a befogadónak kell kikövetkeztetnie. Így azt hiszi, hogy az átvett érzelmi viszonyulást önmaga alakította ki, a neki sugallt jelentés pedig tényszerű információ. A befogadó önmeggyőzése hatásosabb és tartósabb, mint a nyílt propaganda hatása (Jakusné 2005: 435).

Végül vessük föl azt a kérdést, hogy a manipulációval szembeállíthatjuk-e a tisztességet. A sajtótisztesség fogalma az 1990-es évek elején jelent meg a tudatos befolyásolással, torzítással, hamisítással szemben. Érdekes, hogy beállítottság, politikai oldal alapján erőteljesen megosztotta a sajtó munkatársait és a politikusokat egyaránt. Nagy vihart kavarva igen gyorsan a feledés homályába veszett.

Irodalom

- Balázs Géza 2000. *Médianyelv*. Magyar Rádió Rt. Oktatási Osztály, Budapest.
- Banczerowski Janusz 2002. Az információ befogadásának módjáról, a vevőre gyakorolt hatásáról, valamint az információs berendezés memóriájának az állapotáról szóló metainformációs igék. *Magyar Nyelvőr* 126: 8–11.
- Bugovics Zoltán 2004. A média hírek negatív spirálja. *Jel-Kép* 1: 59–84.
- Csigó Péter 2005. Miért nincs hatásuk a kereskedelmi híradóknak? *Médiakultúra* 33–58.
- Jakusné Harmos Éva 2002. A nyomtatott sajtó hírei a diskurzus elemzés szemszögéből. *Magyar Nyelvőr* 126: 142–156.
- Jakusné Harmos Éva 2005. A kereskedelmi és a politikai propaganda nyelvi eszközei. *Magyar Nyelvőr* 129: 419–436.
- Hiss Balázs 2006. Missziótól marketingig. *Médiakultúra* 11–23.
- Plauschin András 2007. A politikai hírműsorok tájékoztatási gyakorlata 2006-ban. *Jel-Kép* 2: 3–40.
- Plauschin András 2008. A politikai hírműsorok tájékoztatási gyakorlata 2007-ben. *Jel-Kép* 2: 35–62.
- Simigné Fenyő Sarolta 2005. Metainformációs kutatások szerepe a fordításban és az oktatásban. In: *Sokszínű Nyelvészet*. Szerk. Simigné Fenyő Sarolta és Bodnár Ildikó. A Miskolci Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékének kiadványa. 91–101.

Tolcsvai Nagy Gábor 2001. Hét napihír összehasonlító stílusérték-vizsgálata befogadói válaszok alapján. *Magyar Nyelvőr* 125: 299–319.

Megjelent: Befolyásolási technikák hírszövegekben. In: Simigné Fenyő Sarolta (szerk.) *A meggyőzéstől a manipulációig*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc. 2009: 180–186.